

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет дошкільної та спеціальної освіти
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

Реферат на:

ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

освітній ступінь «магістр»

на тему:

**«ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З
РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ»**

Виконала: студентка II курсу, групи 614 аз,
Спеціальності: 016 Спеціальна освіта
Освітня програма: Спеціальна освіта
Бондар Марина Сергіївна

Керівник:
кандидат педагогічних наук, доцент
Лемещук М.А.

Рецензент:
кандидат педагогічних наук, доцент
Попиченко С. С.

Умань-2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОСОБЛИВОСТЕЙ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ.....	6
1.1. Аналіз понятійно-категорійного апарату дослідження.....	6
1.2. Особливості корекційної роботи з дітьми з розладами аутичного спектру.....	16
РОЗДІЛ II. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ ЯК ЧИННИКА СТВОРЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	33
2.1. Організація дослідження та аналіз результатів констатувального експерименту.....	33
2.2. Результати впровадження педагогічних умов.....	43
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68
ДОДАТКИ.....	77

ВСТУП

Одним із пріоритетних базових завдань в процесі реформування системи освіти в Україні є робота над забезпеченням успішної соціалізації людини, починаючи від наймолодшого віку, шляхом розвитку відповідних компетентностей, про що говорять основні положення Закону України «Про освіту». Реалізація цього завдання може забезпечуватися лише за умови здійснення особистісно-орієнтованого навчання, впровадження інноваційних освітніх технологій, що передбачають відповідне зміщення акцентів у навчальній діяльності, її спрямування на розвиток та соціалізацію дітей із розладами аутичного спектру. Освітній процес на сьогодні треба орієнтувати на особистість дитини із аутизмом і враховувати її індивідуальні особливості.

Це питання та шляхи його розв'язку є гостро актуальними в даний період часу як щодо усієї групи дітей з особливими освітніми потребами так особливо щодо дітей з розладами аутичного спектру як найбільш комплексним порушенням розвитку, так як цей стан характеризується порушенням соціальної комунікації та соціальної взаємодії, наявністю повторюваних зразків поведінки, стереотипних видів діяльності та вибіркового інтересів, які характеризуються незвичною інтенсивністю.

У сучасній спеціальній педагогічній науці проблема організації та проведення корекційної роботи стає більш актуальною у зв'язку з розвитком інклюзивної освіти (Віт. Бондар, О. Глоба, О. Гноєвська, В. Засенко, І. Кузава, С.Миронова, Л. Руденко, В. Синьов, Є. Синьова, М. Супрун, В. Тарасун, В. Шевцов, М. Шеремет, Д. Шульженко). Вчені підкреслюють складність застосування інклюзивних технологій в закладах дошкільної освіти, відсутність компетенцій вихователів щодо особливостей навчання, виховання та розвитку дітей із особливими освітніми потребами. У зв'язку з цим практичну значущість у системі спеціальної та інклюзивної освіти має не тільки розвиток, поглиблення та удосконалення професійних знань і вмінь фахівців, а й пошук ефективних шляхів організації системи подолання аутистичних

порушень у дітей.

Водночас, труднощі, що виникають у процесі взаємодії з дітьми з розладами аутичного спектру, недостатня теоретична і методична розробленість організації, змісту корекційним процесом обумовили вибір теми дослідження **«Особливості корекційної роботи з дітьми з розладами аутичного спектру»**.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови корекційної роботи з дітьми з розладами аутичного спектру.

Для досягнення мети були окреслені такі **завдання:**

1. Здійснити теоретичний аналіз наукових джерел з проблеми дослідження.
2. Дослідити психолого-педагогічні особливості розвитку дітей з розладами аутичного спектру як чинника створення педагогічних умов організації корекційної роботи.
3. Схарактеризувати рівні розвитку дітей з розладами аутичного спектру.
4. Обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність педагогічних умов корекційної роботи з дітьми з розладами аутичного спектру.

Об'єкт дослідження – процес організації корекційної роботи з дітьми з розладами аутичного спектру.

Предмет дослідження – педагогічні умови корекційної роботи з дітьми з розладами аутичного спектру.

Методи дослідження: Для розв'язання завдань роботи було використано наступні методи:

- *теоретичні:* аналіз психолого-педагогічної і методичної літератури; метод теоретичного аналізу і синтезу.
- *емпіричні:* психодіагностичні методи (бесіда, тестування) та експеримент з моделюванням ситуації для визначення рівнів розвитку

розвитку дітей з розладами аутичного спектру; спостереження за процесом спільної діяльності дітей з розладами аутичного спектру; педагогічний експеримент з констатувальним і формувальним етапами, які забезпечили розробку і перевірку ефективності запропонованої програми.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальну роботу здійснено на базі закладу дошкільної освіти м. Києва № 280 (10 осіб), «Центр розвитку дитини «Я+сім'я» (11 осіб).

Теоретичне значення: виявлено психолого-педагогічні особливості аутичних дітей як чинника створення спеціальних педагогічних умов; уточнено понятійно-категоріальний апарат дослідження.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у впровадженні педагогічних умов, за якими діти, які мають аутистичні порушення, найбільш успішно піддаються корекційному впливу.

Апробація результатів дослідження. Зміст основних положень і результатів роботи подано у вигляді доповідей та виступів на звітних науково-практичних конференціях Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (2022-2023рр.).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (81 позиція), додатків (7 сторінок). Повний обсяг роботи становить 83 сторінки, з них основного тексту – 67 сторінок.

ВИСНОВКИ

Відповідно до першого завдання здійснено теоретичний аналіз наукових джерел з проблеми дослідження. Теоретичний аналіз та узагальнення наукових підходів до розкриття особливостей корекційної роботи з дітьми з розладами аутичного спектру дають можливість стверджувати про відповідний рівень розробки і якості механізмів, напрямів, видів та умов надання психолого-педагогічної допомоги дітям з розладами аутичного спектру в системі дошкільної освіти. Визначено, що психолого-педагогічний супровід дитини має спрямовуватися на створення оптимальних соціально-психологічних та побутових умов для розвитку, адаптації, функціонування емоційної сфери дітей з розладами спектру аутизму.

Аналіз системи корекційної освіти різних країнах світу зазначає, що, за умови залучення дітей з розладами аутичного спектру в освітній процес, який передбачає надання комплексної допомоги, починаючи з раннього віку, корекція аутичних порушень стає ефективнішою. Реалізація корекційного компоненту навчання дітей з розладами аутичного спектру відбувається такими шляхами: корекційні цілі реалізуються у процесі навчання і виховання дітей: на заняттях, під час виконання розвивальної діяльності; здійснення корекційно-розвивальних занять спеціалістами, серед яких корекційні педагоги, логопеди, спеціальні психологи та ін.; необхідність включення спеціальних засобів для корекційної роботи в освітній процес; обов'язкове виконання батьками, або особами, що їх замінюють, вимог і рекомендацій фахівців щодо корекційної роботи та її впливу на дитину. Створення специфічних умов для корекції, навчання, виховання й розвитку дитини з розладами аутичного спектру – одна з головних умов успішної інтеграції її в суспільство та найбільш успішного пристосування до подальшого життя і праці.

Відповідно до другого завдання досліджено психолого-педагогічні особливості розвитку дітей з розладами аутичного спектру як чинника

створення педагогічних умов організації корекційної роботи. Аутизм є спектральним порушенням. Тобто, патерни психологічних порушень, рівень здібностей дітей, а також інші характеристики при аутизмі зустрічаються у найрізноманітніших комбінаціях, а порушення можуть мати різні ступені тяжкості. Соціальні вимоги, під дією яких відбувається розвиток дитини з розладами аутичного спектру, повинні спеціально створюватись у процесі конструювання дорослими різних за змістовною спрямованістю психолого-соціальних ситуацій, а не ставитися в імперативній формі. Корекційна робота повинна бути спрямована на покращення соціалізації; удосконалення методик і організаційних форм навчання, відповідно-пізнавальних можливостей дітей; координацію зусиль педагогів, батьків, і лікарів для визначення оптимальних умов розвитку дитини. Для повноцінного розвитку пізнавального інтересу та пізнавальних можливостей аутичної дитини потрібно застосовувати адаптаційні методи у корекційно-педагогічному процесі.

Відповідно до третього завдання дослідження схарактеризовано рівні розвитку дітей з розладами аутичного спектру. Перш за все нами було визначено критерії, за якими вивчалися психолого-педагогічні характеристики дітей з розладами аутичного спектру: комунікація, пізнавальна діяльність, наслідування, реакції на подразники, перцепція, пам'ять (показники заучування, рухової та зорової пам'яті), мовлення та мовленнєві функції, велика та дрібна моторика, орієнтація у навколишньому середовищі, зорово-рухова координація. Вирішальне значення у діагностиці описаних критеріїв займають вербальна комунікація, здатність до встановлення соціальних контактів, пізнавальна діяльність і пам'ять та запам'ятовування. За узагальненими результатами констатувального експерименту були визначені: високий, середній та низькій рівні розвитку дітей з розладами аутичного спектру.

Відповідно до четвертого завдання дослідження обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність педагогічних умов корекційної роботи з дітьми з розладами аутичного спектру: наявність фахівців

педагогічного супроводу, взаємодія педагогів та фахівців психолого-педагогічного супроводу, наявність відповідної матеріально-технічної бази та її ефективне використання.

Впровадження педагогічних умов організації корекційної роботи з дітьми з розладами аутичного спектру сприяло успішній психолого-педагогічній адаптації дітей та нівелювання негативного впливу особливостей психічного розвитку аутичних дітей на засвоєння знань, вироблення умінь та формування навичок.

Кращих показників досягли діти дошкільного віку саме експериментальної групи, що дає підставу стверджувати про результативність та доцільність застосування у процесі корекційно-розвивального навчання дітей з розладами аутичного спектру запропонованих педагогічних умов організації корекційної роботи.